

Communicatie lijkt haast een toverwoord. Het is een populair thema voor projecten op school, omdat je er alle kanten mee opkunt. In deze les werken kinderen met het basisprincipe van communicatie: duidelijkheid op basis van afspraken.

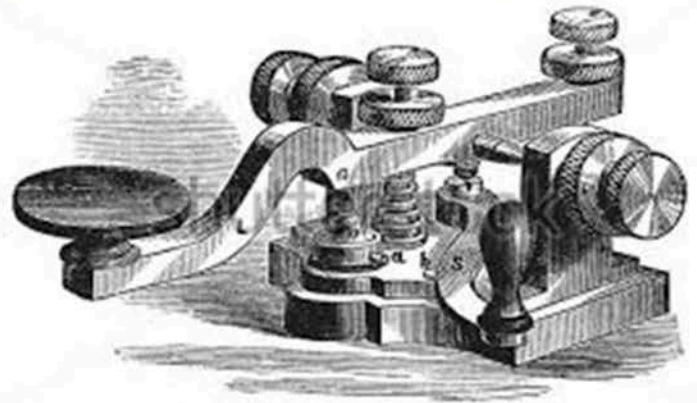
Seinen met **morse**

Communicatie

Afspraken

door Ferry Siemensma

Communicatie is volgens het woordenboek uitwisseling van informatie, berichten en signalen, contact, verbinding en mededeling, kennisgeving. Communicatie is een zeer ruim begrip: het praatje bij de kapper, de reclame op een bus, een telefoongesprek, het blaffen van een hond, spreekkoren bij een voetbalwedstrijd, ondertiteling, een kus en een opgestoken middelvinger, de wereld wemelt van communicatie. Zonder communicatie waren we nergens. We zouden elkaar niet kunnen begrijpen. Als het ergens misgaat tussen mensen, zoals in een schoolteam, ligt de oorzaak meestal in het niet goed kunnen communiceren. Het gigantische gebruik van mobieltjes en MSN door vooral jongeren, is alleen maar te verklaren vanuit het perspectief van communicatie: contacten onderhouden. Daarbij hanteren jongeren een heel eigen taal. Een woord als even – effe – wordt vervangen door ff. Vooral ouderen ergeren zich daaraan, omdat in hun ogen de spelling wordt ondermijnd. Maar daarbij vergeten ze dat spelling al eeuwen aan verandering onderhevig is, en dat het niet meer dan een hulpmiddel is om te kunnen communiceren. Wie de taal van de jongeren niet verstaat, kan niet met ze communiceren, want elke vorm van communicatie is gebaseerd op afspraken. Afspraken bieden duidelijkheid. Onze Nederlandse taal functioneert alleen omdat de gebruikers ervan de regels en betekenissen kennen. Voor buitenlanders is onze taal abracadabra. Daarom communiceert men bijvoorbeeld in de luchtvaart in het Engels met vast omschreven begrippen. Immers, elke onduidelijkheid, elk misverstand

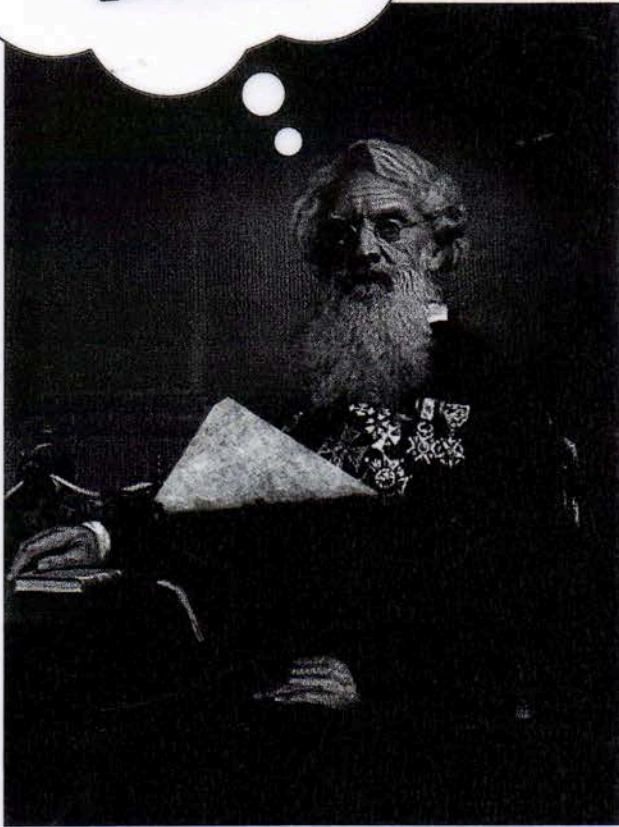
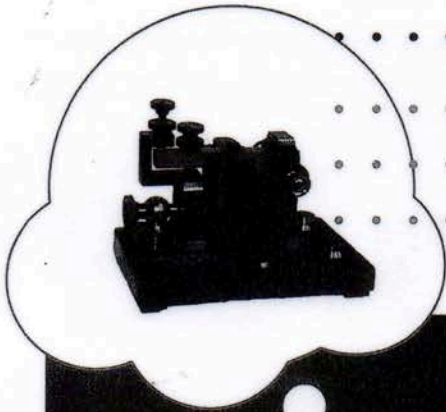

Morse demonstreerde in 1837 een telegraafstoel waarmee berichten volgens een door hem ontwikkelde code konden worden overgeseind.

in de luchtvaartcommunicatie kan tot ongelukken leiden. In deze les ontdekken kinderen dat je alleen kunt communiceren als er duidelijke afspraken bestaan. Ze doen dat door middel van het morsealfabet.

Morse

Het morsealfabet werd bedacht en ontwikkeld door de Amerikaanse uitvinder en schilder Samuel Morse (1791-1872). Hij bedacht een telegraafstoel waarmee door middel van punten en strepen en lange en korte tussenruimten berichten konden worden geseind. Voor die tijd moesten berichten per brief of mondeling worden overgebracht. Dat was vooral in het grote Amerika vaak een langdurige kwestie. Het eerste morsealfabet werd in 1947 vereenvoudigd door de Duitser Gerke, die de tussenruimten gelijk maakte en alleen de punten en strepen gebruikte. Sinds 1865 werd deze naar de uitvinder genoemde code internationaal gebruikt. Met de opkomst van de mobiele telefonie via satellieten verdween het nut van het radiotelegrafieverkeer.

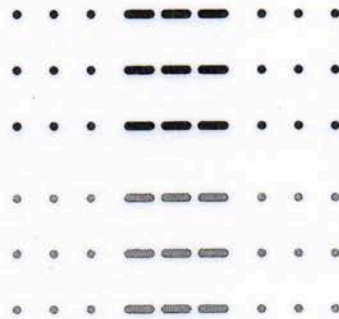
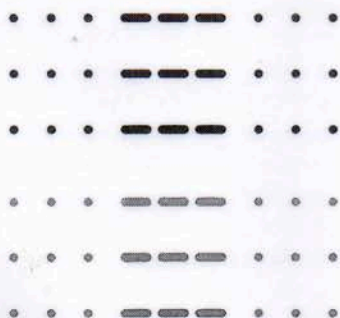
Samuel Morse

Strepen en punten

Strepen en punten vormen de basis voor de morsecode. Het bekendst is misschien wel het noodsignaal of SOS-code:

· · · - - - · · ·

(punt punt punt streep streep streep punt punt punt).

Een streep is een langer signaal en een punt een kort signaal. Zo wordt de letter A voorgesteld als . - (punt streep). Het mooie van dit systeem is dat je het op allerlei manieren kunt toepassen. Je kunt morsecode als geluid gebruiken: je kunt het fluiten, kloppen, tikken of claxoneren. Je kunt ook lichtsignalen gebruiken, bijvoorbeeld met een zaklamp of een spiegeltje. Tijdens een van de treinkapingen in Drenthe halverwege de jaren zeventig wist een gegijzelde militair met behulp van een spiegeltje en zonlicht gegevens naar buiten te seinen over de positie van de treinkapers. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de letter V (van Victorie) gebruikt om elkaar moed te geven. Toevallig stemde de code van deze letter overeen met een stuk uit een symfonie van Beethoven: punt punt punt streep. De film 'De Langste Dag' over de landingen in Normandië in 1944 begint daarom met dit muziekstuk.

Ezelsbruggetje

Het belangrijkste van elke code is dat zowel zender als ontvanger de code kent. Vroeger leerde elke Nederlandse militair en elk lid van Scouting de morsecode. Op de website van Scouting Nederland is de code nog te vinden. Om alle letters te kunnen onthouden, werd een ezelsbruggetje bedacht, waarbij aan elke letter een woord verbonden is. In dat woord stelt een lettergreep met de letter O erin een streep voor. De andere lettergrepen stellen punten voor. Controleer het maar eens.

Morsecode doeblad

Wat heb je nodig?

- (zak)lamp
- pen
- papier

1 Je ziet hiernaast de morsecode. Hij is bedacht door de Amerikaan Samuel Morse. Je kunt er berichten mee versturen. Gebruik je zaklamp. Knipper daarmee één keer kort (aan-uit) en één keer lang (twee tellen aan). Je hebt nu de letter A verstuurd. Op deze manier kun je een bericht naar iemand anders sturen. Maar dat kan alleen als hij ook de morsecode kent!

2 Schrijf onder het volgende woord de letters in morsecode:

H A L L O

.....

3 Gebruik de zaklamp om dit woord naar iemand anders te sturen. Zorg dat je niet te dicht bij elkaar bent. Je moet elkaar natuurlijk wel kunnen zien. Degene die met de zaklamp seint, is de zender. Degene die het bericht opvangt, is de ontvanger. De ontvanger schrijft op wat hij ziet: punten en strepen. Als het bericht ontvangen is, gaat hij het vertalen.

4 Bedenk nu zelf een korte boodschap. Schrijf hier de boodschap op:

.....

Sein dit naar de ontvanger. Daarna draaien jullie de rollen om.

5 Hoe ging het seinen? Wat vind je lastig?

.....

Wat ging goed?

.....

6 Kun je ook morse seinen met geluidsignalen?

Wat is het voordeel van geluidssignalen?

.....

Bedenk ook een nadeel.

.....

A	.-	an-ton
B	bok-ken-wa-gen
C	com-man-do-brug
D	...-	dors-vlegel
E	..	eend
F	...-	feest-ge-no-ten
G	...-	groot-moe-der
H	huis-be-waar-der
I	..	ie-mand
J	...-	ja-o-zo-mooi
K	..-	kloos-ter-poort
L	...-	lik-doorn-pleis-ter
M	--	mo-tor
N	..	noor-den
O	---	op-ont-houd
P	...-	per-mo-tor-fiets
Q	...-	quals-dorp-in-nood
R	..-	re-vol-ver
S	...	sein-sleu-tel
T	-	toon
U	...-	u-ni-form
V	...-	va-kan-tie-oord
W	--	waar-börg-som
X	...-	xzon-der-slag-woord
Y	...-	yor-ker-moor-kop
Z	...-	zout-ont-gin-ning